

Gruia lui Novac

Gheorghe Cătană

În munții Catrinului,
În pădurea Pinului,
La cerdacu
Lui Novacu,
La masă de solzi de pește
Beau voinicii boierește.
Beau, glumesc, se veselesc
Și la Dumnezeu gândesc.
Dar Gruică,
Novaciță,
Nici nu bea, nici nu mânca,
Nici voie bună n-avea,
Ci sta gata de-a pleca.
Iar Novac, cum îl vedea,
Din gură așa-i grăia
- Măi Gruică, fiul meu,
Șa-ți ajute Dumnezeu!
De ce ștezi tu supărat,
Nebăut și nemâncat?
Or banii ți i-ai gătat,
Or ți-i gândul la-nsurat,
Or ți-i dor de Țarigrad?
Gruică din grai grăia
- Nici banii nu i-am gătat,
Nici mi-i gândul la-nsurat,
Ci mi-i dor de Țarigrad!
Novac din cap clătina
Și către Gruia grăia
- Gruio, Gruio, fiul meu,
Ascultă de tatăl tău,
Că el nu-ți voiește rău
De vei merge-n Țarigrad,
Să rămâi tu lângă gard,
În oraș să nu te bagi
Și la vin să nu te tragi,
Că vinu-i cu viclenie,
El te trage la beție,
Beția trage la somn,
Lesne pierde-un cap de om!
Gruică, copil zburdat,
De mic la rele-nvățat,
El în seamă nu băga
Ce tatăl său îi spunea,

Ci-și încingea armele
Și-și gătea podoabele;
Apoi murgul și-l scotea,
Slugile i-l țesăla,
Cu șaua mi-l înșela,
Cu frâne mi-l înfrâna.
Gruia pe el se suia,
Rămas bun că mi-și lua
Ș-apoi ca vântul pleca
Și nici că se mai oprea
Pân-în Țarigrad intra,
Și aici ce mi-și făcea?
Lua târgul tot de-a lungul
Și birturile de-a rândul,
Pân-pe urmă nimerea
Și în birt că se băga,
În birtu-mpăratului,
Din marginea satului,
La Anița
Birtășița.
Lângă masă se punea
Și Aniței poruncea
- Tu, Aniță,
Birtășiță,
Adă-mi vin cât pot eu bea,
Că-ți dau banii cu măsura,
Toată cupa - talerul,
Toată vatra - galbenul!
Anița, dac-auzea,
Vatra-n mână o prindea
Și-n podrum mi se băga
Și vin roșu-mi aducea
Și pe masă mi-l pune.
Gruia vatra o prindea
Și dintr-un sorbit o bea,
Cu fundu-n sus o pune
Și noroc el că-mi zicea,
După alta poruncea,
Dar nici un ban nu plătea.
Și în birt el cât a stat
Tot vinul că l-a gătat,
Că-n trei zile și-n trei nopți
A băut sute de zloți,
A băut trei buți de vin,
Tot vin bătrân cu pelin,
Ș-a mâncat trei vaci belite
Și trei cuptoare de pite;
Nu bea vinul cum se bea,

Cu sălicu și hoalba,
Ci mi-l bea el cu vadra,
Se miră toată lumea!
Și Anița,
Birtășița,
Dacă vinul că-mi găta
Și bani nu mi-și căpăta,
Tare rău se supăra
Și la oaspeți le zicea
- Dragii mei,
Oaspeții mei,
Faceți bine și iertați,
Că luminile-am gătat
Și n-am bani de cumpărat
Pân m-oi duce-n căpătat.
Și Anița,
Birtășița,
Poale albe sufulca,
Cizme negre sufulca,
Și din birt ea că-mi ieșea
Și unde mi se ducea?
Deasupra orașului,
La curtea-mpăratului
- Înălțate împărate,
Să trăiești cu sănătate!
Nimerit-au, nimerit,
La mine-n birt o venit
Un voinicel tinerel,
De toți se miră de el;
Că-n trei zile și-n trei nopți
A băut sute de zloți,
A băut trei buți de vin,
Vin bătrân și cu pelin
Ș-a mâncat trei vaci belite
Și trei cuptoare de pite.
Nu bea vinul cum se bea,
Cu sălicu și hoalba,
Ci mi-și bea el cu vadra,
Se miră toată lumea!
Cum pune vadra la gură,
Varsă-n gură ca-ntr-o șură;
Vadra cum este de mare,
Și pita cât e de lată,
El o-mbucă totodată;
Tot vinul cât am avut,
Tot dânsul mi l-a băut
Și când zic ca să plătească,
El vrea ca să mă lovească.

Tot mîncă și tot sorbi,
Dar nimica nu-mi plăti.
Acum, când vinu-am gătat,
Spune-mi, doamne, ce să fac?
- Tu, Aniță,
Birtășiță,
Spune-mi tu făptura lui,
C-ăsta-i omul dracului!
- Înălțate împărate,
Să trăiești cu sănătate,
Eu îți spun cu direptate
De trei palme-i lat în frunte
Și nu prea vorbește multe;
Apoi căutătura lui
Seamănă cu-a lupului;
Când se uită pe sub gene,
Și măria-ta te-ai teme...
Mustățile-i, ca la rac,
Și le-nnoadă după cap;
Face nodul cât pumnul
Și rânjește ca ursul,
De bubuie tot locul
Și ți-e groază de dânsul;
Lat e-n spate, gros în os,
Dar la față de hârtie,
De-ai putea pe ea a scrie,
Ș-apoi, ochisorii lui,
Ca murile câmpului!
Împăratul auzind
Pe Anița-așa vorbind,
Puterile îi pierrea,
Măciucă păru-i suia,
Fața i se-ngălbenea,
Începu a tremura
Și Aniței îi zicea
- Tu, Aniță,
Birtășiță,
Rogu-te pe Dumnezeu
Și te jur pe capul tău
Să nu-i spui unde șed eu,
C-ăla mîncă capul meu!
Ăsta-i Gruia lui Novac,
Care țara ne-a prădat,
A prădat-o-n lung și-n lat,
De trei ori turcii-a tăiat
Și acum iar o venit
Cu gând rău de prăpădit.
Bată-mi-l-ar Dumnezeu

Pe el și pe tatăl său,
Că ei ne-au făcut mult rău,
Că ne-au ținut drumurile
Și ne-au tăiat capetele!
Dar, Aniță,
Birtășiță,
Ia, du-mi-te tu acasă
Și mi-l pune după masă
Și dă-i vin cu rozolie,
Ca să-l tragă la beție;
Dă-i vin cât el poate bea,
De plată nu întreba
Și dă-i vin cât va pofti,
De plată nu pomeni.
Și când vinul vei găta,
Vin-la mine, că Ț-oi da,
Numai să-l poți tu-mbăta,
Că bun preț îi căpăta!
Anița, dac-auzea,
Anița ce mi-și făcea?
Acasă ea alerga
Și pe Gruia îl afla
Cum prin birt se preumbla,
Că nu mai avea ce să bea.
El atuncea ce făcea?
Mâna-n pozonar băga,
Cu galbeni plin-o scotea,
Galbeni pe jos resfira
Și din gură că-mi zicea
- Tu, Aniță,
Birtășiță,
Adă-mi vin cât pot eu bea,
Că-ți dau galbeni câți vei vrea;
Și când galbeni oi găta,
Pe uliță voi pleca,
De blagă m-oi încărca!
Iar Aniță,
Birtășiță,
Dacă ea mi-și auzea,
Bine, Doamne, îi părea,
Galbeni pe jos strângea
Și vin roșu aducea,
Vin bătrân cu rozolie,
Ca să-l tragă la beție.
Și Gruia ce mi-și făcea?
Multe buți de vin golea,
Dar pe urmă amețea,
Capul pe masă-l pune

Și curând că adormea.
Iar Aniță,
Birtășiță,
Dacă ea astea vedea,
Ferestrele deschidea,
La turci semn că le făcea.
Turcii-ncet s-apropiau
Și în birt că se băgau
Și cum pe Gruia-l vedea,
La el mi se repezea,
Dară vântul cum bătea,
Părul lui Gruia-l lățea,
Iar turcii, dacă vedea,
Vai, Doamne, cum mi-și fugea!
Dar-napoi iar se-ntorcea
Și pe Gruia mi-l lega
Cu trei funii de mătăasă,
Ca mâna Gruii de groasă
Și cu trei de ibrișin,
Groase ca parii de fân;
Cu coatele îndărăpt,
Cu mâinile-ntoarse-n piept.
Ș-apoi ei pe el îl lua
Și-n temniță îl ducea,
Într-o temniță de piatră,
Chiar pe seama lui gătată.
Și aici cât îl ținea?
Șapte ani și jumătate,
Pân-se rupse șuba-n spate;
Șapte ani și două luni,
Mai pe-atâtea săptămâni,
Gruia-n temniță ședea
Pân-de-zile-i se ura.
Și Novac tot aștepta
Ca să-i vină Gruia;
Dar în zadar aștepta,
Că Gruia nu mai venea.
Atunci el ce mi-și făcea?
La un corb el porunceă
Și așa că mi-i zicea
- Corbule, puiutul meu,
Țină-mi-te Dumnezeu!
Tu nu ești bun de lucrat,
Dară ești bun de zburat,
Du-te, -nciungiură țara
Și îmi caută pe Gruia,
Doară li-i putea afla,
Că eu bine te-oi ținea,

Carne de turc îi mânca
Și sânge du turc îi bea!
Atunci Corbul ce-mi făcea?
Aripile întindea,
Cu ciocul mi-și cloncănea,
Toată țara-nciungiura
Pân-pe Gruia mi-l afla,
La fereastră-i s-așeza
Și căuta și cloncănea.
Gruia Corbul vedea
Și bine mi-l cunoștea
Și din grai așa grăia
- Du-te tu la tatăl meu
Și spune-i că am zis eu
Să lase hodina toată,
Vină aici să mă scoată!
Și spune-i tătucului
Care-i gândul turcului,
Că pe vineri dimineața
Se gătesc să-mi ia viața;
Că funarii împletesc
Și bărdașii tot cioplesc,
Furcile îmi pregătesc.
Și vineri, la prânzul mare,
Mă vor scoate la pierzare!
Corbul, dacă auzea,
Aripile întindea,
În văzduh se ridica
Și la Novac se-ntorcea
Și așa că îi zicea
- Lasă cina la Domnul
Și cuțitul la focul,
Că-ți potopesc feciorul!
Că vineri de dimineață
Vreau să-i ia a lui viață;
Că funarii împletesc
Și bărdașii tot cioplesc,
Furcile îi pregătesc.
Și vineri, la prânzul mare,
Îl vor scoate la pierzare!
Novac, dacă auzea,
Ochii-n lacrimi își scâlda
Și din grai așa grăia
- Te mai scot o dată eu,
Chiar să-mi pierd și capul meu!
Apoi iute, cât gândești,
Țipa hainele domnești
Și-mbrăca călugărești.

Moș călugăr se făcea,
Armele și le-ascundea,
Murgul îl încăleca
Și îndată el pleca
Și la turci că se ducea.
Și așa că le zicea
- Bună ziua, turcilor,
Turcilor, voinicilor!
Auzit-am, auzit,
Lucru mie potrivit,
C-aveți un rob de pierzare;
Nu l-ați face de vânzare?
Că de cumva mi l-ați da,
Bucuros l-aș cumpăra
Și de cumva vi-i de dat,
Mie mi-i de cumpărat.
Și de-a fi cam tinerel,
V-aș da mulți galbeni pe el,
Ca să mi-l fac diecel;
Că la vreme de slăbie
N-are nime să mă ție
Și mi-a fi spre-ajutorie.
Ba, de n-ar avea cap greu,
L-aș învăța tot mereu,
Să rămână-n locul meu!
Turcii, cum îl auzea,
Toți din grai așa grăia
- Părinte, sfința-ta,
Noi robul nu ți l-om da,
Că nu-i neam de diecel,
Ci e neam de Novăcel!
Și nouă nu ni-i de dat,
Că pe el l-am judecat
Ca să fie spânzurat,
Că-i un mare blestemat.
Seamănă cu tatăl său,
Bate-mi-l-ar Dumnezeu!
Că de când s-a pomenit,
Tot așa ne-au prăpădit;
Că ne ținea drumurile
Și ne tăia capetele!
Novac, dacă auzea,
Turcilor că le zicea
- Dacă nu mi-l sloboziți,
Vă rog să nu-l potopiți
Până nu l-oi spovedi
Și de moarte l-oi găti!
Dar turcii se mânia

Că prea mult îi necăjea.
Atunci Novac ce-mi făcea?
Pozonarele-și vărsa,
Galbeni pe jos răsfiga.
Turcii-a strânge se-ntrecea,
Iar Novac se întorcea
Și sabia ș-o scotea
Și pe toți turcii tăia,
Nici unul nu rămânea.
Apoi afară ieșea,
La temniță se ducea,
Unde era-nchis Gruia,
Lăcatele le rupea
Și pe Gruia îl scotea
Și din grai așa grăia
- Gruito, copilul meu,
Tu faci tot de capul tău
Și n-ascuți cuvântul meu,
Rău te bătu Dumnezeu!
Gruia noduri înghițea,
Dar nimica nu zicea,
Că el vina și-o vedea,
Apoi amândoi se lua
Și prin turci se întorcea
Și pe toți că mi-i tăia.
Pe unde Novac mergea,
Numai cu cotul cotea,
Uliți printre turci făcea.
Gruita mi-i abătea,
Iară Novac îi tăia,
Și turcii așa pica
Cum pică vara iarba
Când o ajungi cu coasa.
Iar un turc cam bătrânel,
Vai de el, amar de el,
Se-nvârtea și se codea
Și de Gruia se ruga
- Lasă-mă nevătămat,
Să duc veste la-mpărat
C-ai scăpat din Țarigrad!
Iar Gruia că-mi zicea
- Câine bătrân și spurcat,
Te-aș lăsa nevătămat,
Dar îi spune la-mpărat
Că de viteaz ai scăpat!
Apoi sabia trăgea,
Urechile îi tăia,
Nasul o țără-i cărne

Ș-apoi scăpat îl făcea.
Iară Gruia cu Novac
Se lua de după cap
Și se săruta cu drag.
Și lăuda pe Dumnezeu
Că i-a scăpat de la rău.
Ș-apoi ei că se lua,
Pe uliță că-mi pleca,
Multă blagă-și aduna,
Multe cară încărcă
Și dincoace ei venea.
Cătră Țara Românească,
Fapta să ș-o povestească
La boieri ca dumneavoastră,
Dumnezeu să vă trăiască!
Și Novacii, cât trăia,
Tot mereu se veselea
Și la turci nu mai gândea!